Türkiye’nin Suriye’ye Dönüşü: Cerablus Operasyonu

Türkiye, Arap Baharı hareketinin başlaması ile Ortadoğu’da, özellikle de Suriye’de, etkili bir oyuncu haline gelmişti. Suriye’deki olayların başlangıcında rejim ile muhalifler arasında itidal çağrısı yapan Türkiye, Suriye’de sivillere yönelik şiddet ve baskının artması üzerine yönünü Suriye halkına çevirdi. Rejimle diplomatik ilişkilerini keserek muhalifleri Suriye halkının resmî temsilci olarak kabul etti. Türkiye’nin tercih ettiği bu politikada, şüphesiz, başta ABD olmak üzere Batılı ülkelerin de etkisi büyüktü. Dönemin dışişleri bakanı olan, daha sonra da başbakanlık görevini yürüten Ahmet Davutoğlu’nun Suriye konusunda benimsediği politika da Türkiye’nin Suriye’deki rejime karşı sert bir tutum izlemesine sebep oldu.

Türkiye’nin desteklediği muhaliflerin zamanla ayrışmaya başlaması ve Suriye içerisinde birden çok grubun oluşması ile ortaya çıkan parçalı yapı, başta Türkiye olmak üzere muhalifleri destekleyen Suudi Arabistan ve Katar gibi ülkeleri sıkıntıya soktu, Esed rejimininse işini kolaylaştırdı. Ayrıca muhaliflerin bu dağınık durumundan yararlanarak ülkede ele geçirdiği toprakları daha da genişleten DAEŞ terör örgütünün ilerlemesi, başta Türkiye olmak üzere Suriye’deki rejime muhalefet eden bütün ülkeleri telaşlandırdı. Bu sırada ABD’nin DAEŞ’e karşı Türkiye ile muhalifler üzerinden yürüttüğü eğit-donat projesinin başarısızlığa uğraması, sahada yeni aktörlerin ortaya çıkmasına ve mevcutların da güçlenmesine sebep oldu. Bu süreçte ABD’nin muhalifler yerine PKK’nın uzantısı olan PYD ile iş birliğine yönelmesi de Suriye konusunda Türkiye’nin elini zayıflatan gelişmelerden biri oldu.

Rusya ile kriz

Türkiye, 24 Kasım 2015 tarihinde hava sahası ihlali yapan Rusya’ya ait savaş uçağını düşürmesi ile Suriye’de oyun dışı kalmaya mecbur edildi. Rusya ile sıcak çatışma riski oluştuğundan, ABD ve NATO endeksli bir politika izlenmeye başlandı. Ayrıca Türkiye içerisinde terör örgütü PKK’nın saldırılarının artmaya başlaması üzerine Türk Silahlı Kuvvetleri’nin (TSK) ağırlığının Türkiye içine yönlendirilmesi, Suriye konusunda istenilen adımların atılmasını da geciktirdi.

İlerleyen süreçte Türkiye’de hükümetin değişmesi ile başbakanlık görevini üstlenen Binali Yıldırım, başta Suriye olmak üzere komşularla ilişkilerin yeniden değerlendirileceği mesajını verdi. Bu yeni politik yaklaşım, düşmanların azaltılıp dostların sayısının arttırılacağını, dış politikada büyük bir değişim olacağını haber veriyordu. Rusya ile yaşanan uçak krizi sonrası gerilen ilişkilerin tekrar eski seviyesine dönmesi için gerekli adımlar atıldı. Ayrıca İran ile de görüşmeler sürdürülerek Suriye ve Irak’ta orta yol aranmaya başlandı.

Cerablus Operasyonu

Yukarıda özetlemeye çalıştığımız gelişmeler, Türkiye’nin bugün Cerablus Operasyonu’nu yapabilmesini mümkün kılmıştır. Diplomatik bir başarı olarak kabul edilmesi gereken bu olay, aynı zamanda 15 Temmuz’da gerçekleşen FETÖ darbe girişimi sonrasında TSK üzerinde oluşan olumsuz algının giderilmesi ve ordumuzun hem prestijini hem de moral motivasyonunu yükseltilmesi bakımından da önemlidir.

Yaklaşık bir yıldır Suriye’de pasif bir politika izlemek durumunda kalan Türkiye, bu operasyonla sahada yeniden aktif bir aktör olmayı başarmıştır. Ancak bu zaman diliminde, PYD’nin Amerikan desteği ile Suriye’de elde ettiği topraklar genişlemiştir; Türkiye ise bu durumdan duyduğu endişeyi sıkça dile getirmiştir.

Bugün gelinen noktada Türkiye, bölgede kendisine yönelik artan tehdit karşısında bu operasyona başlamamış olsaydı, 90’lı yıllarda Kuzey Irak’ta ABD tarafından oluşturulan yönetim benzeri bir yapının Suriye-Türkiye sınırında da oluşturmasına zemin hazırlanabilirdi. O yıllarda da ABD Türkiye’nin hassasiyetlerinin dikkate alındığını belirtilmiş ve *Çekiç Güç* operasyonları ile Kuzey Irak’ta oluşan uçuşa yasak bölge uygulamasını sürekli olarak uzatmıştı. Ancak bu politika sonucunda gelinen aşamada Kuzey Irak’ta Türkiye’nin istemediği bir yapı ortaya çıkmıştı.

Bugün ise, Ankara’nın Kuzey Irak’ta oynanan senaryonun Suriye’de de sahnelenmesini istemediği için bu

operasyonu başlattığı düşünülmektedir. Kaldı ki kısa süre önce Menbiç'e düzenlenen operasyon, ABD'nin Türkiye'ye verdiği sözlerde esnemeye gittiğini göstermiştir. PYD yönetiminin bir türlü Menbiç'ten çıkmaması, Türkiye'nin harekete geçmesinde etkili olmuştur. Zira Türkiye bu defa bölgedeki durumun ABD tarafından yeni bir oldubittiye getirilmesine izin verme lüksüne sahip değildir.

Bütün bu sayılan sebeplere ilave olarak DAEŞ'in sınırdan sızmalar yolu ile Türkiye içlerinde kanlı eylemler yapması da Türkiye'nin operasyon kararı almasında etkili olmuştur. Sınırında oluşan bu kontrol dışı tehlikeli yapılanmanın önüne geçmek için Suriye içine operasyon düzenlemeye karar veren Türkiye, Özgür Suriye Ordusu'nu (ÖSO) destekleyerek Cerablus Operasyonu'nu başlatmıştır. Kısa süre içerisinde ilerleme kaydederek Cerablus'u DAEŞ militanlarının elinden almayı başaran TSK destekli ÖSO askerleri, şehrin güvenliğini sağlamayı başarmıştır.

Operasyonun etkileri

Türkiye'nin Cerablus Operasyonu uluslararası hukuk açısından tamamen meşru bir harekettir. Türkiye'nin Suriye topraklarına gerçekleştirdiği bu operasyon, BM'nin 51. Maddesi'nde düzenlenen meşru müdafaa hakkı kapsamında icra edilmektedir. Bu sebeple operasyona karşı olan birtakım güçlerin itirazlarının bir geçerliliği yoktur. Türkiye ayrıca, gerçekleştirdiği bu operasyonu DAEŞ'e karşı oluşturulmuş olan uluslararası koalisyon çerçevesinde yürütmektedir.

Operasyon esnasında Suriye rejiminin yaptığı açıklamaların uluslararası ilişkilerdeki teamüller gereği yapıldığını söylemek yanlış olmayacaktır. Türkiye'nin Suriye konusunda Rusya ve İran ile anlaşma içerisine girmesi, Esed rejimi için önemli bir gelişmedir. Çünkü rejim, ülkenin kuzeyindeki topraklarda artık söz sahibi değildir. Buraların kontrolü DAEŞ ve PYD gibi terör örgütlerinin elindedir. Türkiye'nin düzenlediği bu operasyon, aslında rejimin de çıkarına olan bir operasyondur.

Cerablus Operasyonu, Suriye'de *proxy*ler üzerinden yürütülen mücadelenin artık asıl oyuncular üzerinden sürdürüleceğinin habercisi olarak görülebilir. Zira her yönü ile âdeta bir bataklığa dönüşen Suriye'de, asıl oyuncular üzerinden mücadeleye girilmesi, ortak düşman olan DAEŞ'in sonunun getirilmesini hızlandıracak adımlardan birisi olabilir.

Türkiye'nin Suriye operasyonuyla hedefledikleri:

- Suriye'de söz sahibi olduğunu göstermek
- PYD'nin koridor oluşturmasını engellemek
- Suriye sınırlarını DAEŞ'ten temizleyip ÖSO gruplarına teslim ederek Türkiye'deki terör saldırılarının önüne geçmek.

Ayrıca Suriye içerisindeki tarafların anlaşması kısa sürede gerçekleşmezse Türkiye, güvenliğini sağladığı yerlere Suriyeli mültecileri yerleştirerek kendisine yönelik mülteci akınının da önüne geçebilecektir.

Netice itibarıyla Türkiye'nin Suriye politikasını değiştirmesi, icra edilen operasyonun başarı şansını arttırıcı gelişmelerden biridir. Zira Türkiye diplomasisi, Binali Yıldırım hükümeti ile daha yumuşak bir tonda konuşmaya başlamıştır. Daha önceki "Esed kesin olarak gidecek" diyen dış politika söyleminden "Esed de geçiş sürecinde yer alabilir" çizgisine gelinmiştir. Bu yapıcı politikanın bir sonucu olarak da Türkiye, sınırlarını tehdit eden terör örgütlerine karşı bugünkü sınır ötesi operasyonu yapabilmiştir. Ayrıca Rusya ve İran'ın endişeleri de dikkate alınarak operasyonun genişletilmesi ihtimali bulunmaktadır. Kısacası Türkiye, Suriye'de düzenlediği operasyon ile başlangıçta atılması gereken adımları gecikmeli de olsa atmaya başlamıştır. En önemlisi de bu sayede Türkiye-Suriye sınırının güvenliği sağlanarak terör faaliyetlerinin önüne geçilebilecektir.